

SENTÈNCIA 45-95 DE 7 DE NOVEMBRE DE 1995

Lesions per imprudència.- Error en l'apreciació de la prova.- Responsabilitat civil.- Concurrència de culpes.- Principi acusatori.

Ponent: M.I. Sr. Josep Lluís VÀZQUEZ SOTELO.

ANTECEDENTS DE FET

I.-RESULTANT: Que el M.I. Tribunal de Corts va dictar sentència en la causa i rotlle de referència en data 20 de novembre de 1994, amb la següent part dispositiva: "FALLEM, que hem de condemnar i condemnem Amador M.G. i Mª Jeanne LL. com autors responsables d'un delictes major de lesions per imprudència de l'article 197 del Codi Penal, i d'un delictes menor de danys per imprudència de l'article 337, absolent el primer dels demés delictes que li imputaven, respectivament, a la pena de SIS MESOS DE PRESÓ CONDICIONAL PEL PRIMER i la de VINT-I-CINC MIL PESSETES DE MULTA per la segona, així com per ambdós el pagament de les despeses processals causades.

S'absol dels delictes que se li imputaven Josep Manel G.G.

En concepte de responsabilitat civil es reparteix la responsabilitat de l'accident en 75% al càrrec d'Amador M.G. i el 25% a càrrec de Mª Jeanne LL..

Es condemna solidàriament Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA així com Mª Jeanne LL. i la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ a indemnitzar a Josep Manel G.G., en les quantitats que hauran d'ésser degudament acreditades en període d'execució de sentència.

Es condemna solidàriament Mª Jeanne LL. i la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ a pagar a Mª Eugènia L.M. la quantitat de 4.350.000Ptes, en reparació del seu perjudici, quedant exclosa la indemnització per la ITT que serà fixada en període d'execució de sentència el tot sense perjudici pels condemnats d'una acció recusaria eventual contra Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA a concurrència del 75% d'aquestes quantitats.

Es condemna solidàriament Amador M.G. i Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA d'una banda, Mª Jeanne LL. i la

Companyia d'Assegurances SCHWEIZ d'altra banda a pagar al Sr.Delmas T. la quantitat de 214.352Ptes, amb interessos legals des del dia 13 de març de 1991.

Es condemna solidàriament Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA a pagar a la Sra. Mª Jeanne LL., tenint en compte la responsabilitat compartida la quantitat de 32.496.027pessetes i de 34.846,17 FF en reparació del seu perjudici.

Es condemna Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA a pagar a la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ, subrogada en els drets de Mª Jeanne LL., tenint en compte la repartició de responsabilitat de 1.519.905.-ptes".

II.-RESULTANT: Que contra l'esmentada sentència va interposar recurs de suplicació Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA, representats pel lletrat Jesús JIMÉNEZ NAUDI, el qual fou fonamentat en els següents motius de suplicació:

-Per error en l'apreciació de la prova o per violació del dret a la presumpció d'innocència(art.3.5).

-per infracció de les normes relatives a la responsabilitat civil establerta en la sentència.(art.3.9).

En el seu escrit de recurs sol·licita que es deixi sense efecte la sentència recorreguda i es dicti un altra sentència i s'absolgui al recurrent o subsidiàriament que es declari la participació de la Sra. Mª Jeanne LL. en l'accident en un 70% a efectes de la repartició de la responsabilitat civil i la del recurrent d'un 15% en contra dels percentatges que la sentència estableix. Admès el recurs i emplaçades les parts davant d'aquest Tribunal van comparèixer el recurrent el qual ratifica el seu escrit de recurs, i el Ministeri Fiscal s'adhereix al recurs interposat per Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA pel que fa referència al primer motiu de recurs(art.3.5). També compareix Mª Jeanne LL. i la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ mitjançant advocat el Sr. Francesc BADIA GOMIS, els quals s'oposen al recurs de Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA, i a la vegada interposen recurs de suplicació fonamentant-lo la infracció de les normes relatives a la responsabilitat civil establerta en la sentència(art.3.9), sol·licita que es revoqui la sentència per modificar el que fa referència a la responsabilitat civil en el sentit que indica en el seu escrit de recurs. Compareix així mateix Mª Eugènia L.M. representat pel lletrat Manel PUJADAS DOMINGO el qual fa oposició al recurs de Amador M.G. i la Companyia

d'Assegurances SEGUR CAIXA. El lletrat del Sr. Josep Manel G.G., el Sr. Jaume SANSA RENÉ va manifestar el seu desig de comparèixer, exposant que no va poder comparèixer dintre dels terminis processals establerts degut a la seva situació de baixa, a conseqüència d'una intervenció quirúrgica, sol·licitant que se'l admetés com a part i manifestant la seva conformitat expressa amb les apreciacions de la sentència i l'atribució proporcional de la responsabilitat civil, quina competència extemporània no fou admesa, segons l'Aute de 18 d'Abril de 1995 per manca de tota justificació de les causes al·legades com a força major o cas fortuït per a justificar la tardana compareixença.

III.-RESULTANT: Que va dictar-se Aute d'admissió dels escrits de recurs de suplicació presentats per Amador M.G. i Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA, i tanmateix per Mª Jeanne LL. i la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ, i assenyalament de la vista en la qual van comparèixer els recurrents i el Ministeri Fiscal i la part Mª Eugènia L.M., informant i recolzant de les seves pretensions, restant vist per sentència.

FONAMENTS DE DRET

I.-CONSIDERANT: Que els recursos interposats contra l'esmentada sentència, es plantegen qüestions relatives a la responsabilitat penal i civil derivades de l'accident d'autes, un accident molt complicat i en punts fonamentats no abundants de proves (el que ha fet que la causa i els recursos pressentint alhora inevitable complexitat). Per això convé abans de tot fer referència a l'accident descrit al primer Resultant de la sentència recorreguda i il·lustra mitjançant gràfics i reportatges fotogràfics durant la Instrucció.

II.-CONSIDERANT: Que l'accident que constitueix el punt d'inici de la causa va produir-se al lloc on es troba la benzinera La Rosa a Soldeu el 15 de febrer de 1991, en el qual la calçada té dos carrils en direcció Soldeu-Envalira i en direcció contrària. Encara que el dia era clar, la calçada estava mullada i fins i tot havia trossos glaçats, circumstàncies que van influir decididament a la producció de l'accident. Van intervenir en l'accident quatre vehicles, un Renault 25, un Renault 5, un taxi i un Subaru. Els tres primers vehicles marxaven en la mateixa direcció Soldeu-Envalira, on la calçada disposa de dos carrils. L'últim automòbil venia en direcció contrària per l'únic carril existent en aquella direcció. El Renault 25 anava conduït per Pau DELMAS TORRENT. Renault 5 el conduïa

en Josep Manel G.G.. El taxi no es va aturar en produir-se l'accident, i sense que existeixin proves directes de quifos el seu conductor del taxi, la sentència afirma que hi ha dades i indicis que demostrin suficientment que aquell taxi AND-47030 conduït per Amador M.G.. El vehicle Subaru que venia en direcció oposada, era conduït per Mª Jeanne LL.. l'accident es produeix en el moment en que el Renault 25 és avançat pel Renault 5 (fent servir el segon carril) i alhora el taxi realitzava també un altre avançament en els dos vehicles que el precedint (el Renault 25 i el Renault 5), per al qual va haver d'envair al menys una porta del carril contrari donant-se la circumstància de que mentre el taxi realitzava aquella maniobra d'avançament, venia en direcció contrària per l'únic carril existent, l'automòbil Subaru, conduït per Mª Jeanne LL., la qual en no tenir pas lliure va tractar de frenar el seu vehicle i en estar la calçada mullada i glaçada, va perdre el control de l'automòbil efectuant marxades en "zig-zag" vers al Renault 5 del Sr. GARCIA, que topà aleshores primer amb l'automòbil Renault 25 del Sr. Pau DELMAS i després contra el mateix Subaru de la Sra. Mª Jeanne LL.. De l'accident van resultar lesions greus per a la Sra. Mª Jeanne LL. aquí a restat seqüeles de consideració amb importants limitacions funcionals per a tota la vida igualment van resultar amb lesions en Josep Manel G.G. i la seva passatgera la Sra. Eugènia L.M.. Els vehicles han resultat també amb danys importants a 500.00ptes. La sentència afirma que el conductor del taxi va fugir del lloc de l'accident, encara que després ha pogut estar identificat. Aquest taxista suposat conductor d'un taxi que no es va deturar després de l'accident no va comparèixer a l'acte del Judici oral, encara que va ser citat, essent representat pel seu advocat defensor.

III.-CONSIDERANT: Que els recursos plantegen problemes de diversa naturalesa, uns de caràcter estrictament processal, altres de contingut material, relatius a l'abast jurídic-penal i amb relació a les responsabilitats civils.

IV.-CONSIDERANT: Que entre els problemes de tipus substantius plantejats ocupa lloc destacat, la qüestió de si el processat Amador M.G. és realment el conductor del taxi no identificat, que va intervenir en l'accident, en realitzar un doble avançament havent d'envair una part de la calçada destinada als vehicles de direcció contrària, el taxi que sense que pugui dir-se exactament que "és va donar a la fuga" després de produir-se l'accident, el cert és que no es va aturar ni tan sols a la tornada i només amb posterioritat les investigacions policials van permetre el seu interrogatori. Encara que el Ministeri Fiscal no es

dirigeix contra ell per entendre que no hi ha proves suficients, la sentència, contràriament, considera que Amador M.G. era realment el conductor del taxi en els autes. I certament, pot acceptar-se que a l'estat actual dels autes, hi ha arguments provatoris suficients per entendre-ho així, ja que a més dels seus múltiples antecedents per fets molt similars (més de vint infraccions relatives a la circulació viària consten en el foli 22, entre 1984 i 1990, amb diverses sancions per "excés de velocitat" i per "avançament indegut", sense perjudici dels altres antecedents que es recullen al seu historial) i a més de la coincidència del seu taxi amb característiques del que va intervenir en l'accident i del seu propi comportament processal en aquesta causa, el fonament de la seva imputació resulta, com encertadament diu la sentència de les seves pròpies declaracions (per més que el testimonis presencials no hagin pogut identificar-lo ni a ell ni al seu taxi), ja que tant la seva declaració davant la Policia del Servei de Circulació (foli 20) com davant el Batlle (folis 79 i 80), especialment en aquesta última, reconeix que aquell dia i aquella hora va passar pel lloc on es va produir l'accident i quant va tornar de recollir uns clients al Pas de la Casa, va veure les conseqüències de l'accident, fent referència precisa als vehicles Renault 5 i Renault 25, als que fins i tot descriu (Renault 5 matrícula de Barcelona, BX color vermell) reconeixent expressament "la maniobra realitzada després de la corba de la Vall d'Incles" afegint que de l'avançament del Renault 5 sosté segur" per les raons que indica, i que "es possible que també avancés al Renault 25 color fosc abans d'entrar a Soldeu" i "que els dos avançaments els va efectuar en el tram de línia discontinua", arguments que poden considerar-se raonablement suficients per a entendre, en l'estat actual de la causa, que aquell processat era efectivament el que va intervenir en la producció de l'accident, circulant per aquell lloc en aquell dia i hora amb el seu taxi Renault 25 turbo matrícula AND-47030, tal com la sentència estableix, als efectes de l'atribució de la responsabilitat penal i de responsabilitat civil.

V.-CONSIDERANT: Que a partir de la identitat del vehicle inicialment desconegut que va participar casualment en la producció de l'accident juntament amb la Sra. Mª Jeanne LL., el següent problema substantiu és el d'atribuir la responsabilitat penal i civil inherent a ella. En aquest sentint, la sentència considera a ambdós conductors responsables penalment de l'accident i en atenció a la seva participació causal atribueix les responsabilitats civils en un 75% al conductor del taxi Amador M.G., i en un 25% a la conductora del Subaru la Sra. Mª Jeanne LL., que és la persona que va resultar amb greus

lesions i amb seqüeles irreversibles. El plantejament de la sentència sembla equitatiu i ajustat a la realitat de l'accident. Es cert que la Sra. Mª Jeanne LL. deuria circular amb excessiva velocitat atès l'estat de la calçada d'aquell dia de pluja i de glaç, per aquesta raó quan va haver de frenar no va poder controlar el vehicle i es cert igualment que el reglament de Circulació obliga a tot conductor a controlar els moviments del seu vehicle en qualsevol moment, per això han d'extremar-se les precaucions en funció de les dificultats del tràfic. D'aquí la responsabilitat de la Sra. Mª Jeanne LL.. Però no es menys cert que de no envair el conductor del taxi, el Sr. Amador M.G., una part de la calçada (única) per la que circulava la Sra. Mª Jeanne LL.(fins a l'extrem que els altres conductors es van espantar), l'esmentada conductora hauria pogut, segurament, continuar la seva marxa sense problemes. D'aquí la major responsabilitat del taxista que infringeix les normes de circulació ja que realitza un avançament sense assegurar-se de que el pot fer-lo sense cap risc pels altres conductors. La responsabilitat civil es atribuïda per tot l'exposat en un 75% pel conductor del taxi (Amador M.G.) i un 25% per la conductora del Subaru (Mª Jeanne LL.) sembla equitativa i ajustada al resultat provatori. només que per a que aquest Tribunal Superior pugui resoldre sobre aquestes qüestions, és precis veure si les qüestions específicament processals plantejades pel recurs que el Ministeri Fiscal s'adhereix ,i que va fer el del processat Amador M.G., permeten aquesta resolució, tal com s'analitza en els següents considerants.

VI. -CONSIDERANT: Que entre les qüestions processals plantejades el Ministeri Fiscal fa referència a la condemna d' Amador M.G. sense que s'hagi formulat contra ell una acusació expressa, ja que el Ministeri Fiscal només ha acusat a la conductora la Sra. Mª Jeanne LL. i aquesta s'ha limitat a sol·licitar una indemnització (però sense formular acusació contra l'esmentat taxista, el Sr. Amador M.G.) per la qual cosa de procedir així el Tribunal de Corts hauria infringit el principi acusatori que inspira el procés penal andorrà. Certament s'ha de reconèixer que no li manca raó en el seu plantejament al Ministeri Fiscal ,ja que examinant atentament la causa s'observa que: a)el Batlle va dictar el 9 de Desembre de 1991 aute declarant processats a Mª Jeanne LL., Josep Manel G.G. i Amador M.G. (folis 99 i 100) b)el 15 de juliol de 1992, la Sra. Mª Jeanne LL., sota representació del lletrat el Sr. Canturri, va comparèixer en la causa amb el seu escrit d'aquesta data en el que aporta justificants relatius a les lesions i seqüeles, així com els pagaments avançats per la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ, sol·licitant que "es tinguin per acompanyats aquells documents" i "per formulada reclamació

provisional de la Companyia Asseguradora per 1.551.539ptes" (folis 129 i 130). A petició del Ministeri Fiscal es revoca l'autè de conclusió del sumari per a la pràctica de noves diligències, entre elles el Informe Pericial (folis 150 i 151). d) En el tràmit corresponent el Ministeri Fiscal formula escrit de qualificació provisional, on dirigeix l'acció penal exclusivament contra la Sra. Mª Jeanne LL., a la qual considera única responsable coneguda de l'accident per estimar que el taxista que va intervenir es desconeix . e) el tràmit de qualificació de les altres parts, la representació de la Sra. Mª Jeanne LL. presenta el seu escrit el dia 21 de Setembre de 1994 que encara que el titular de la qualificació provisional en realitat en un escrit d'al·legacions sobre la disconformitat amb la narració dels fets realitzats pel Ministeri Fiscal sobre "la participació culpable de Josep Manel G.G. i Amador M.G. i especialment sobre les conseqüències lesives i danyoses que el fet va tenir per a la Sra. Mª Jeanne LL., però sense que aquell escrit contingui "conclusions" ni defineixi els fets típics que resulten del sumari ni configuri la seva identitat delictiva ni estableixi les persones penalment responsables ni les circumstàncies agreujants o atenuants, que puguin existir i finalment sense que sol·liciti les penes corresponents (tal com correctament ha realitzat els seus escrits el Ministeri Fiscal i la representació del processat el Sr. Josep Manel G.G. (folis 195 i 302).

VII.-CONSIDERANT: Que en relació amb el tràmit de qualificació de la causa el Codi de Procediment Penal no estableix una formula legal concreta a la que hagi d'ajustar-se aquest escrit (art.136). Però aquest tràmit està pres directament de l'equivalent de la "Ley de Enjuiciamiento Criminal" espanyola, que estableix en l'article 650 , "cinc conclusions", separades i numerades, que aquest escrit ha de contenir com "programa del Judici oral" i per a definir amb tota precisió la posició sota la qual cada part assistirà al Judici. I que en la pràctica judicial andorrana s'ha vingut observant així ho demostren els escrits de qualificació del Ministeri Fiscal i del representant defensor del Sr. Josep Manel G.G., que apareixen correctament redactats segons l'esmentat esquema o "clixé" legal. En tot cas, encara dintre d'una actuació no formalista i flexible que va considerar pròpia de la tradició jurídica andorrana i que sol caracteritzar a la seva jurisprudència, és evident que l'esmentat escrit de qualificació provisional, per a que pogués ser pres com a escrit d'acusació" hauria de contenir la imputació concreta dels fets i certament la petició concreta de la pena o penes que es sol·liciten, sense limitar-se a la responsabilitat civil actuació que seria pròpia de "l'acto

civil", que només exercita l'acció per al resarciment i reparació, però no l'acció penal. I s'ha d'assenyalar també una cosa que sembla indiscutible i és que la constitució com a part acusadora ha de fer-se expressament i abans de que transcorri el tràmit de qualificació a fi de que el Tribunal, en dipositar les citacions per al judici tingui clar sota quina condició processal cita a cadascun dels interessats. Aquesta exigència, que ha correspost sempre el bon ordre i a la lògica del procediment, avui pot tenir significació com a garantia constitucional del procés penal pel dret a ser informat (a temps, oportunament) de l'acusació, i el dret "al procés degut" que correspon a tot acusat (art.10 de la Constitució Andorrana) en aquest sentit és forçós assenyalar que ni l'esmentat escrit denominat de qualificació provisional de la representació de la Sra. Mª Jeanne LL. té una actitud clara i expressament acusatòria, ni tampoc aquella resulta del previ "escrit de compareixença" de la mateixa (foli 129 i 130), el qual encara que se li considerés equivalent a la querella com acte d'exercici de l'acció penal (art.39 Codi de Procediment Penal) de cap manera expressa compareix per a exercitar les accions penals i civils que assisteixen a la part representada, limitant-se a aportar els documents justificatius de les lesions i danys soferts. Per això per molt que a l'escrit de qualificació provisional de la representació de la Sra. Mª Jeanne LL. es remeti varies vegades, el "seu escrit de constitució en acusació privada de 29 de juliol de 1994", el cert és que al seu escrit de compareixença (que no es de data 29 de juliol sinó de data 15 del mateix mes, presentat el dia 22) no hi ha tal constitució com a part acusadora, ni ho considera així la providència que aquell mateix dia dicta el Batlle (foli 135), la qual es limita a "donar vista del sumari" a la representació compareguda, tràmit que no suposa constituir en part acusadora o qui ha limitat la seva compareixença a les al·legacions més amunt esmentades.

VIII.-CONSIDERANT: Que les actuacions a que s'ha fet referència als precedents paràgraf han conduït a que la sessió del Judici Oral compareguin com a inculpats Mª Jeanne LL., acusada pel Ministeri Fiscal (així com per les altres parts que s'ha adherit a la seva qualificació) i Amador M.G. que en realitat no està formalment acusat per cap de les parts, en no tenir validesa ni entitat processal com a acusació formal l'escrit denominat de "qualificació" presentat en nom de la Sra. Mª Jeanne LL., del que es segueix que no pot tenir validesa la sentència dictada a la que es condemna a aquest inculpat sense que contra ell s'hagi formalitzat la corresponent acusació per qui s'hagi constituït legítimament com a part acusadora. En actuar

així apareix vulnerat el principi acusatori(ne procedat iudex ex officio, nemo iudex sine accusatore) que no solament regeix el procés penal andorrà sinó també el procés penal europeu, i apareix elevat (implícitament) al grau de garantia processal constitucional dintre del "degut procés de llei"(art.10 de la Constitució Andorrana)per aquesta raó procedeix en el present cas.

IX.-CONSIDERANT: Que per tot l'exposa procedeix estimar el recurs de suplicació, revocant parcialment la sentència, en quant a la condemna del processat Amador M.G. deixant-la subsistent respecte a la condemna de la processada Mª Jeanne LL., salvant les accions així penals com civils que procedeixin a l'esmentada conductora la Sra. Mª Jeanne LL., així com a les altres persones lesionades o danyades contra el processat Amador M.G. al qual la seva condemna li resta anul·lada , a fi de que pugui procedir-se el seu exercici en forma legal. Respecte a la responsabilitat civil procedeix declarar que el Tribunal, en execució de sentència determini les quantitats que per derivació de la condemna que es manté correspon pagar atesa la distribució de responsabilitats en un 75% i 25% que igualment es manté.

X.-CONSIDERANT: Que procedeix declarar les despeses dels recursos d'ofici donades les circumstàncies que concorren.

Vist la legislació vigent, i els Usos i Costums aplicables a la present causa,

La Sala Penal del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

D E C I D I M

1-Estimar el recurs de suplicació interposat per Amador M.G. i la Companyia d'Assegurances SEGUR CAIXA, al qual s'adhereix el Ministeri Fiscal.

2-Desestimar el recurs de suplicació interposat per Mª Jeanne LL. i la Companyia d'Assegurances SCHWEIZ, representats pel lletrat Francesc BADIA GOMIS.

3-Revocar parcialment la sentència del M.I. Tribunal de Corts de 20 d'octubre de 1994 en quant a la condemna del processat Amador M.G., sense que contra ell s'hagi oportunament plantejat una acusació formal, ni pel Ministeri Fiscal ni per cap de les altres parts querellants o comparegudes, deixant sense efecte aquella condemna en

la present causa. Confirmem la sentència respecte a la condemna de la processada Mª Jeanne LL..

4-Deixar subsistents les accions així penals com civils, que les altres parts puguin interposar contra Amador M.G. en quant a participant causal en l'accident, per a que puguin ser exercitades, en el seu moment, en el "degut procés legal" que correspongui.

5-Respecte a la responsabilitat civil el M.I. Tribunal de Corts haurà de procedir a fixar , en execució de la sentència, a les indemnitzacions que resultin procedents, tenint en compte la part de la sentència que es confirma i la que resta anul·lada.

6-Es declaren d'ofici les despeses dels presents recursos.

7-Manem que la causa sigui retornada al Tribunal de procedència amb certificació del resultat per al seu compliment i execució.

Així, per aquesta nostra sentència, definitivament jutjant, ho manem i signem.